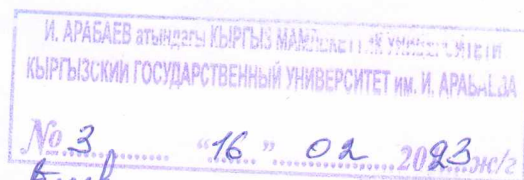

Сулайманова Рахат Токтогуловнанын “Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун теориясы жана практикасы” деген темадагы 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына официалдуу оппоненттин

П И К И Р И

1. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. Постиндустриалдык коомдогу адам ресурстарына болгон талаптын өсүшү, бүткүл дүйнөнү каптаган ааламдашуу, дүркүрөп өсүп бара жаткан технологиялык чакырыктар ж.б. келечек муундан өзгөрмөлүү коомдо жашап, иштеп кетүүгө, өзүн-өзү таанытууга жана турмушта өз ордун таба билүүгө жөндөмдүү инсанды калыптандыруу маселесин актуалдаштырат. Ушуга байланыштуу жаңы муундагы педагогдорду даярдоо маселеси актуалдашып, анын негизги максаты катары мамлекеттин жана коомдун койгон талаптарына шайкеш келген, базар экономикасы шартындагы атаандаштыкка туруштук бере алган, чыгармачыл, жигердүү инсандарды жетиштирүү маселеси алдыга чыгат. Бул өңүттөн караганда, Сулайманова Р.Т. 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча “Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун теориясы жана практикасы” деген темадагы педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык иш заман талабына шайкеш жана актуалдуу дегенди билдирет.

Изилдөөнүн актуалдуулугун автор тарабынан белгиленген карама-каршылыктар далилдеп турат. Алардын ичинде: ааламдашуу жана демократиялашуу шартында социалдык маданий милдеттерди аткара билген жаңы муундагы мугалимге болгон талаптардын өсүшү менен андай педагогдорду даярдоонун илимий-теориялык негиздеринин жана практикалык жолдорунун атайын изилдөө предмети катары каралбагандыгы; педагогикалык багыттагы студенттерди замандын

жаңы талаптарына жараша даярдоо зарычылыгынын өсүп жаткандыгына карабастан, коомдун реалдуу өсүп-өнүгүү талаптарына, кесиптик-педагогикалык ишмердүүлүктөгү өзгөрүүлөргө ылайык даярдоонун кечендеши; педагогика илимдериндеги педагогикалык кадрларды даярдоонун теориялык жана практикалык ар кандай маселелерине арналган иштердин көп болгону менен аларды жалпылаштырып, мугалимди даярдоо маселесинин системалуу иштелип чыкпагандыгы жана изилдөөлөрдүн жыйынтыктарынын практикада жетишерлик колдонулбагандыгы; Кыргызстандын эгемендүүлүк алгандан бери педагогикалык кадрларды даярдоого болгон талаптын өсүшү менен жаңы муундагы педагогдорду даярдоонун теориялык моделинин жана педагогикалык шарттарынын иштелип чыкпагандыгы ж.б.

Изилдөөнүн максаты белгиленген карама-каршылыктарды чечүүнүн илимий-практикалык жолдорун иштеп чыгууга арналган жана ошонусу менен баалуу.

2. Диссертациялык изилдөөнүн натыйжасында изденүүчүнүн өзү тарабынан алынган натыйжалар:

1. Педагогикалык кесип түшүнүгүнүн азыркы коомдогу маңызы ачыкталып, жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоо зарылчылыгы далилденип, «жаңы муундун мугалими» түшүнүгүнүн аныктамасы берилип, ЖОЖдордо педагогикалык кадрларды даярдоонун, аны жаңылантуунун теориялык негиздери, кыргызстандык окумуштуулардын салымы аныкталган.

2. Изилдөөнүн методологиялык негиздерин жана методдорун ачыктоо менен жаңы муундагы мугалимди даярдоонун теориялык модели сунушталып, педагогикалык шарттары иштелип чыккан.

3. Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун практикалык тажрыйбасынын калыптанышы, өнүгүшү, бүгүнкү күндөгү абалы талдоого алынып, кыргыз педагогдорунун салымы аныкталып, аларды тажрыйбага киргизүү жолдору аныкталган.

4. Педагогикалык билим берүүнүн укуктук-ченемдик жактан камсыздалышы ачыкталып, билим берүүнүн мазмунун аныктоочу документтерди талдоонун негизинде жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоону өркүндөтүүнүн негизги багыттары көрсөтүлгөн.

5. Жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоонун иштелип чыккан моделинин жана педагогикалык шарттарынын натыйжалуулугу эксперимент аркылуу текшерилип, практикага киргизилүүчү сунуштар иштелип чыккан.

3. Диссертацияда аныкталган изденүүчүнүн ар бир илимий натыйжасынын, таянактарынын жана корутундусунун негизделгендиги жана ишенимдүүлүк даражасы. Изилдөөдөн келип чыккан теориялык тыянактардын ишенимдүүлүгү тиешелүү методологиялык жоболордун жана методдордун жетекчиликке алынышы менен камсыздалган. Коргоого коюлган диссертациянын илимий натыйжалары изилдөөчүнүн илимий-педагогикалык ишмердүүлүгүнө жана ЖОЖдордо иштеген көп жылдык өздүк тажрыйбасына негизделип жазылган жана изденүүчүнүн өздүк салымын тастыктап турат.

1-натыйжаны жаңы деп баалоого негиз бар, себеби изилдөөдөн алынган натыйжалар катары заманбап педагогика илиминдеги жаңы багыт жана жаңы түшүнүк болуп эсептелген **“жаңы муундагы мугалим”** түшүнүгүн Кыргыз Республикасынын илим мейкиндигинде биринчи жолу коюлуп, педагогикалык кесип түшүнүгүнүн азыркы коомдогу маңызы ачыкталып, жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоо зарылчылыгы далилденип, «жаңы муундун мугалими» түшүнүгүнүн аныктамасы берилип, ЖОЖдордо педагогикалык кадрларды даярдоонун, аны жаңылантуунун теориялык негиздери, кыргызстандык окумуштуулардын салымы аныктаган.

2-натыйжа жаңы, себеби изилдөөнүн объектисине, предметине ылайык методологиялык негиздерин жана методдорун ачып көрсөтүү менен аныктоочу эксперимент аркылуу Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун абалы

аныкталып, жаңы муундагы мугалимди даярдоонун теориялык модели түзүлүп, педагогикалык шарттары иштелип чыккан.

3-натыйжа жаңы, анткени изилдөөдө Кыргызстандын эгемендүүлүк алган мезгилиндеги педагогикалык кадрларды даярдоонун практикалык тажрыйбасынын калыптанышы, өнүгүшү, бүгүнкү күндөгү абалы талдоого алынып, кыргыз педагогдорунун салымы аныкталып, аларды тажрыйбага киргизүү жолдору аныкталган.

4-натыйжа жаңы, себеби педагогикалык билим берүүнүн укуктук-ченемдик жактан камсыздальшы биринчи жолу илимий талдоого алынып, билим берүүнүн мазмунун аныктоочу документтерди талдоонун негизинде жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоону өркүндөтүүнүн негизги багыттары көрсөтүлдү.

5-натыйжа жаңы, себеби изилдөөдө жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоо максатында иштелип чыккан моделдин жана педагогикалык шарттардын натыйжалуулугу эксперимент аркылуу текшерилип, практикага киргизилип, тиешелүү сунуштар иштелип чыккан.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү. Изилдөөнүн жүрүшүндө алынган натыйжаларды Кыргыз Республикасында жаңы муундагы педагогдорду даярдоонун стратегиясын иштеп чыгууда, илимий-теориялык негиздерин, практикалык жолдорун аныктоодо багыт берүүчү каражат катары колдонууга болот. Изилдөөнүн жыйынтыктары педагогикалык багыттагы адистерди, бакалаврларды, магистрлерди, аспирантурада илимий-педагогикалык кадрларды даярдоонун теориялык жана практикалык мазмунун, нормативдик базасын байытууга мүмкүндүк түзө алат. Изилдөөнүн жүрүшүндө алынган натыйжаларды, тажрыйбаларды Кыргыз Республикасында жаңы муундагы педагогдорду даярдоо максатында мугалимдердин билимин өркүндөтүү курстарында колдонууга болот.

5. Изденүүчүнүн жеке салымы. Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун илимий-теориялык негиздерин аныктоо, моделин иштеп чыгуу, аны

долбоорлоонун методологиясын негиздөө; мугалимдик кесиптин статусун жогорулатуу, кесипке кызыктыруу жана шыктандыруу идеяларын көтөрүү, республикадагы алдыңкы педагогикалык тажрыйбаларды аныктоо, аларды жайылтуу, педагог-окумуштуулар, Кыргыз Республикасынын эл мугалимдери, эмгек сиңирген мугалимдер, новатор-педагогдор менен кызматташтыкта иш алып баруу, мугалимдерди даярдоонун теориялык жана практикалык маселелерин биргелешип чечүүнүн аянтчасын түзүү; педагогикалык багыттагы жогорку окуу жайлардын студенттерин кесиптик жактан даярдоонун жана мектеп мугалимдеринин кесибин жогорулатуунун практикалык абалын талдоонун негизинде аны өнүктүрүү жана жакшыртуу, педагогдук кесиптин престижин көтөрүү боюнча сунуштарды киргизүү, эксперименталдык ишти уюштуруу жана ага түздөн-түз катышуусу менен аныкталат.

6. Изилдөөнүн жыйынтыктарынын апробацияланышы. Изилдөөнүн жыйынтык-натыйжалары боюнча эл аралык жана республикалык илимий-практикалык конференцияларда, симпозиумдарда, семинарларда, тегерек столдордо Кыргыз Республикасында, Казакстан Республикасында, Россия Федерациясында, Германияда) баяндамалар жасалып, талкууланып, жактырылган.

7. Изилдөөнүн жыйынтыгынын жарыяланышы. Диссертациялык иштин мазмунун камтыган илимий макалалар, окуу-методикалык куралдар, колдонмолор жарык көргөн. Изилдөөнүн негизги жыйынтыктары 3 окуу куралында; 5 окуу-методикалык жана методикалык колдонмолордо, 2 типтүү программада, 1 күндөлүктө, жалпы 61 илимий макалада, анын ичинен түздөн-түз илимий изилдөөгө тиешелүү 48 макалада (алардын ичинен 6 чет мамлекеттерде) басылган. Жалпы баллы – 711.

8. Авторефераттын мазмунунун диссертациянын мазмунуна дал келиши. Изденүүчү Сулайманова Рахат Токтогуловнанын “Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун теориясы жана практикасы” деген темадагы 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы

адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы бардык компоненттери боюнча авторефераттын мазмунуна негизинен дал келет. Авторефераттын окшош түзүлгөн кыргыз, орус жана англис тилдериндеги резюмеси бар.

9. Диссертация жана авторефераттын мазмунундагы айрым бир мүчүлүштүктөр катары төмөнкүлөрдү атап кетүүгө болот:

1. Диссертациялык изилдөөнүн биринчи милдети “Педагогикалык кесипке даярдоого байланыштуу илимий булактарга талдоо жүргүзүү менен Кыргызстанда жаңы муундагы мугалимди даярдоонун илимий-теориялык зарылчылыгын далилдөө, «жаңы муундун мугалими» түшүнүгүнө аныктама берүү анын маани-мазмунун аныктоо, ЖОЖдордо педагогикалык билим берүү боюнча илимий-теориялык көз караштардын, жаңылантуу маселелеринин изилдениш багыттарын ачып көрсөтүү” деп коюлганы менен кыргыз окумуштуулардын бул проблема боюнча эмгектеринин анализи толугураак берилсе болмок.

2. Педагогикалык кадрларды даярдоонун бүгүнкү күндөгү абалын изилдөө, аны практикалык жактан жакшыртуу жолдорун аныктоо бул маселе боюнча зарыл жагдайларды аныктоо менен байланыштуу экендиги белгиленет, бирок алар бир аз үстүртөн ачыкталып калгандай ой туулат.

3. Диссертациянын экинчи главасы изилдөөнүн методологиясы жана методдорун ачыктоого байланыштуу болгондуктан, изденүүчү тек гана аныктоочу эксперимент менен чектелбестен жаңы муундагы мугалимди даярдоо моделин жана шарттарын иштеп чыгууда башка изилдөө методдоруна: фокус группа менен иштөө, тереңдетилген жана адистештирилген интервью ж.б. көңүл бурса, иштин далилдүүгү дагы артмак.

4. Изилдөөнүн максаты: Кыргызстанда жаңы муундагы педагогикалык кадрларды даярдоонун теориялык негиздерин, практикалык жолдорун жана өркүндөтүү багыттарын аныктоого багытталгандыктан, диссертациялык ишти

жыйынтыктоодо эксперименталдык иштерди чагылдыруу менен гана чектелбестен, изилдөөнүн концептуалдык негиздерин толугураак ачыктаса болмок.

Бирок, жогоруда белгиленген мүчүлүштүктөр диссертациялык иштин фундаменталдуу теориялык жана практикалык натыйжаларына олуттуу таасир этпейт. Сулайманова Рахат Токтогуловнанын “Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун теориясы жана практикасы” деген аталыштагы докторлук диссертациясын өз алдынча аткарылган изилдөө катары кароого болот.

10. Сулайманова Рахат Токтогуловнанын “Кыргызстанда педагогикалык кадрларды даярдоонун теориясы жана практикасы” деген аталыштагы 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Улуттук аттестациялык комиссиясынын диссертациялык изилдөөлөргө коюлуучу талаптарынын 9 пунктуна ылайык келет. Ал эми изденүүчү Сулайманова Рахат Токтогуловна 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасына татыктуу деп эсептөөгө болот.

Расмий оппонент:

Абай атындагы Казак улуттук педагогикалык университетинин педагогика кафедрасынын профессору, педагогика илимдеринин доктору

Педагогика илимдеринин доктору, профессор И.Р. Халитованын колун тастыктайм:

Кадрлар бөлүмүнүн инспектору

Пернебаева Л.Ж